

*Деркачова Н. О.
старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)*

М. Ф. ВЛАДИМИРСЬКИЙ-БУДАНОВ ЯК РОДОНАЧАЛЬНИК УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В ІСТОРИКО-ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ

Дослідження історії України неможливе без вивчення наукової спадщини Михайла Флегонтовича Владимирського-Буданова. Вчений залишив помітний слід у науці насамперед своїми оригінальними дослідженнями так званого західноруського права – права, що було поширене на українських, білоруських, частково російських та литовських землях упродовж їх входження до складу Великого князівства Литовського і Речі Посполитої (XII – XVII ст.ст.), органічною складовою якого слід вважати і українське право [1, с. 18].

М. Ф. Владимирський-Буданов – видатний вчений, доктор російської історії, ординарний професор кафедри історії руського права, археограф, один із засновників Київської історико-юридичної школи, автор майже 50 наукових праць з історії права України, Литви, Польщі, Росії та Білорусії.

Михайла Флегонтович Владимирський-Буданов народився у 1838 році в селі Бороздин Тульської губернії в родині священника. Його походження з сім'ї священника визначило первинну освіту – спочатку навчався в училищі, а потім – у Тульській семінарії та Київській духовній академії. Тут під впливом талановитих педагогів М. М. Троцького, П. Д. Юркевича, І. І. Малишевського складаються його перші уявлення про наукову роботу та можливу майбутню діяльність. Пізніше навчався на історико-філологічному факультеті Київського університету.

Вчені, оцінюючи заслуги М. Ф. Владимирського-Буданова в галузі вивчення історії права Київської Русі, називали його одним з “головних будівельників науки історії права Київської Русі” [2, с. 88]. Його магістерська дисертація “Немецкое право в Польше и Литве”, яка була захищена у 1869 році, стала результатом плідної праці в київських архівах. Докторська – присвячена темі відносин держави з народною освітою з часів Петра Великого (захистив у 1874 році).

Працюючи професором історії права юридичного факультету Київського університету М. Ф. Владимирський-Буданов багато уваги приділяв питанню правового розвитку України. Він розглядав українське, білоруське, литовське право як складові “литовсько-руського права” Тому його монографії з історії права “Литовсько-Руської держави” можна віднести до історіографії державності та права України” [3, с. 20].

Особливістю поглядів науковця на походження й сутність держави і права є розгляд цих питань у національно-історичній площині. Його цікавив факт виникнення й розвитку держави і права певних націй.

В його працях застосовувався історико-порівняльний метод, який не був характерним ні для слов'янофілів, ні для історичної школи права. Всі його праці і статті пронизані ідеєю закономірності розвитку права, його залежністю від умов розвитку народу. Він будував конструкції національного права, єдиного для Київської держави. Він писав про “загальність характеру у розвитку прав власності у цілому Руському світі”. У своїх працях з історії України вчений наголошував на першорядній ролі географічних умов, психічних і фізичних факторів, громадських народно-правових інститутів, спільних форм землеволодіння, договірних засад сімейного права.

В науковій спадщині М. Ф. Владимирського-Буданова значне місце посідають питання про види феодальної земельної власності, категорії земельних власників, заставне володіння, правовідносин між церквою та державою.

Вчений багато уваги приділяв проблемі державності на Україні. Він вважав, що державність українського народу формувалася під час визвольної війни, а пізніше громадянське суспільство складалося за військовим зразком, тобто нагадувало період військової демократії, який був перехідним етапом до оформлення держави” [4, с. 96]. Прихильник еволюційного розвитку суспільства, Владимирський-Буданов негативно оцінював будь-які кровопролитні конфлікти.

М. Ф. Владимирський-Буданов завжди приділяв велику увагу праці з першоджерелами.

В творчості вченого значне місце відведене історії державності та права України. Завдяки багатій джерельній основі праць з історії державних установ, права, соціально-економічних та суспільно-політичних відносин на Україні йому вдалося внести чималий вклад у розвиток історіографії державності та права України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Бондарук Т. І.* Основоположники київської історико-юридичної школи М. Ф. Владимирський-Буданов і Ф. І. Леонтович / Т. І. Бондарук. – К., 1993. – С. 18.
2. *Тарановский Ф.* Памяти М. Ф. Владимирского-Буданова / Ф. Тарановский // Юридический вестник. – 1916, кн. XIV. – М. – С. 88.
3. *Бондарук Т. І.* Наукова концепція західноруського права у працях учених Київського університету / Т. І. Бондарук // Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченко. Серія Юридичні науки. – Вип. 39. – 2000. – С. 20.
4. *Владимирський-Буданов М. Ф.* Поместное право в древню эпоху Литовско-Русского государства / М. Ф. Владимирський-Буданов // Чтение в историческом обществе Нестора-летописца, кн. 3. – С. 89.